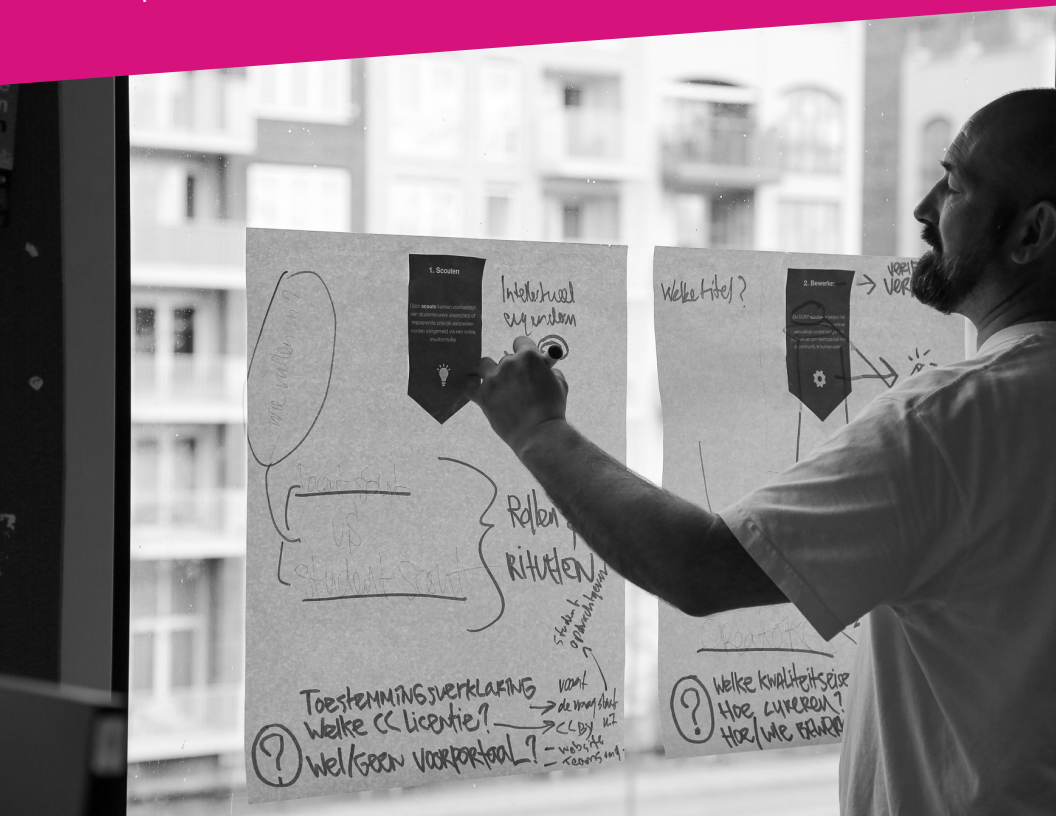

Evaluatie

Samen aan de slag met OpER

Pilot Open Leermaterialen: bevindingen

September 2023

De pilot OpER is succesvol afgerond met medewerking van:

Kwartiermakers Inholland:

Marius van Vlijmen, Interimmanager Informatievoorziening & Technologie | Bibliotheek, lid MT

Ria Jacobi, Beleidsadviseur Onderwijsinnovatie

Pilotteam OpER:

Proceseigenaar: Ria Jacobi, kwartiermaker OpER,

Beleidsadviseur Onderwijsinnovatie

Klant: Mark Jacobs, projectleider Design thinking Open Resources Platform (DORP), docent/onderzoeker Lectoraat Design Thinking & Ad Crossmediale Communicatie

Dienstverlener: Ida Niamat, projectleider *OpER*, Senior Informatieprofessional Creative Business

Kernteam DORP:

Guido Stompff, Lector Design Thinking (Inholland)

Mark Jacobs, Projectleider (Inholland / Centre of Expertise for Creative Innovation (CoECI)

Esther Bouw, Content creator & curator (Inholland)

Maike van Cruchten, Content creator & curator (HvA)

Het coverbeeld is gemaakt door: Pearle Fritsche (HvA)

Aan dit document hebben – in alfabetische volgorde – bijgedragen:

Ria Jacobi | Mark Jacobs | Ida Niamat | Marius van Vlijmen

Deze publicatie is qua vorm geïnspireerd op het magazine [Samen op weg, Het eerste jaar Expertisenetwerk Systemisch Co-design](#) (2023). Heb je vragen over de inhoud van deze publicatie? Stel ze gerust via bibliotheek@inholland.nl.

© Hogeschool Inholland,

Stafafdeling Informatievoorziening & Technologie | Bibliotheek

Inhoudsopgave

1. Samen aan de slag met OpER	4
2. Proces	6
2.1 Bevindingen bij de processtappen	7
3. Open leermaterialen voor toegankelijke en duurzame kennis voor het leerproces	8
4. Iedereen kan een scout zijn	11
5. Het belang van een eenduidige vocabulaire	14
6. Open leermaterialen gaan om een cultuurverandering	17

1. SAMEN AAN DE SLAG MET OPER

Daar staan we dan. Zo'n acht maanden na de start hebben we de pilot *OpER* succesvol afgerond. We hebben een proces ontwikkeld voor het 'open' publiceren van leermaterialen dat door het onderwijs gebruikt kan worden. We hebben het proces ook ingericht. DORP, de vakcommunity van het lectoraat Design Thinking en het Centre of Expertise for Creative Innovation (CoECI, HvA), heeft een eigen [communitypage op edusources](#) (SURF), waarop zij zes Showcases delen.

Terugkijkend is de pilot nog het beste te vergelijken met een mooie ontdekkingsreis. Tijdens deze ontdekkingsreis hebben we een beeld gekregen van hoe we de pilot kunnen opschalen binnen Inholland.

Het was mooi, omdat we ontdekten dat we allemaal een andere taal spraken en leerden – eerst –elkaars vocabulaire en perspectief te begrijpen. Zo leerden we elkaar kennen. En dat was nodig om de noodzakelijke stappen te kunnen zetten. Kortom: in acht maanden vonden we samen een

modus, waarin we stapsgewijs naar ons doel toewerkten. Weliswaar ieder binnen zijn of haar expertisegebied, maar wel met één gemeenschappelijk doel voor ogen. En daar zijn we trots op!

Dit alles hebben we bereikt als een ‘tijdelijk’ team. Dus nog zonder de kracht van geformaliseerde rollen en zonder draagvlak en medewerking van de voltallige organisatie. Twee kwartiermakers werkten samen in het contact met MT en CvB. Ondertussen werkten de klant (DORP), de proceseigenaar (Onderwijsinnovatie) en de dienstverlener (Bibliotheek) samen binnen het pilotteam aan de voorwaarden en inrichting van het proces-in-wording. Daarbij vond ook afstemming plaats met het kernteam van DORP en werd het team begeleid door SURF.

In deze publicatie geven we de bevindingen weer vanuit het perspectief van kwartiermakers en leden van het pilotteam. We hopen dat dit onze inzet weergeeft en een beeld geeft van de mogelijkheden om samen - als één Inholland - aan de slag te gaan met Open Leermaterialen. Want één ding weten we zeker: We hebben zoveel pareltjes van studenten en leermaterialen van docenten die we kunnen delen. Maar dat vraagt wel om een cultuurverandering. Laat deze presentatie daarom ook een uitnodiging zijn: Doe je mee met Open Leermaterialen?

Marius van Vlijmen
Kwartiermaker OpER

Ria Jacobi
Kwartiermaker OpER

Interim Manager
Informatievoorziening &
Technologie | Bibliotheek

Beleidsadviseur
Onderwijsinnovatie

2. PROCES

Bij het inrichten van het proces zijn leermaterialen van de vakcommunity DORP – bij wijze van experiment – geüpload en gepubliceerd op edusources.

Zoals onderstaand schema zichtbaar maakt, zijn tijdens de pilot twee extra processtappen geïdentificeerd. De processtappen 1 t/m 5 hebben we tijdens de pilot doorlopen.

Eerste fase: januari tot augustus 2023					2e fase		
1ste stap Edusources fase	2e stap Edusources fase	3e stap Edusources fase	4e stap Inholland fase	5e stap Inholland fase	6e stap Inholland fase	7e stap Inholland fase	8e stap Inholland fase
Door onderwijs - vakcommunity			Door bibliotheek				
Scouten materiaal	Cureren / bewerken	Uploaden Sharekit	Verificatie & publiceren	Collectie- vorming	Gebruiken en hergebruiken	Managen collectie en community	Monitoren en evalueren: actueel houden collectie
Kernteam DORP	Board of curators DORP	Kernteam community mngnr	Sharekit beheerder	Informatie specialist	DORP community mngnr	DORP community mngnr	DORP community mngnr

2.1 BEVINDINGEN BIJ DE PROCESSTAPPEN

- Inholland heeft op dit moment nog geen geformaliseerde rollen en interdisciplinair team voor het inventariseren d.w.z.: scouten en beoordelen, van leermaterialen en studentproducten (stap 1 & 2);
- Het intellectueel eigendom van een studentproduct rust bij de student. Op dit moment ontbreekt een procedure waarmee studenten toestemming kunnen geven voor het publiceren van hun producten op edusources (stap 2);
- Metadatering en het ontwikkelen van een (geautomatiseerd) vakvocabulaire voor het vindbaar en doorzoekbaar maken van materiaal vraagt ook tijd van docenten. Hoe kunnen we dit organiseren aan de onderwijskant? (stap 3);
- Het uploaden naar de Sharekit door DORP was – met 2^e lijnssupport vanuit de bibliotheek achter de hand – gemakkelijk. Met de SURF koppeling tussen Moodle en de Sharekit wordt dit proces nog eenvoudiger (stap 3);
- De Sharekit-beheerder checkt of metadata-velden zijn ingevuld (vorm), niet op inhoud (stap 3 & 4);
- Stap 5 impliceert een nieuwe manier van collectievorming door de bibliotheek, namelijk het samenstellen van collecties en van verzamelingen binnen één collectie;
- De stappen 6 t/m 8 dienen in een vervolgfase vorm te krijgen.

3. OPEN LEERMATERIALEN VOOR TOEGANKELIJKE EN DUURZAME KENNIS VOOR HET LEERPROCES

Ria Jacobi

Als proceseigenaar lag mijn focus op het ontwikkelen van een proces voor het publiceren van leermaterialen op edusources. Het is belangrijk dat alle opleidingen dat proces kunnen gebruiken. We hebben DORP als experiment genomen om de stappen: van selecteren tot en met publiceren op edusources te doorlopen. De pilot is mede door het enthousiasme van Mark Jacobs, als projectleider van

DORP, een succes geworden. Het was ook heel goed dat we in de pilot zijn begeleid door SURF. Je krijgt dan helder welke stappen er gezet moeten worden. We waren niet de enigen. Ook medewerkers van andere kennisinstellingen namen deel aan de leergangen; uit het onderwijs, van de bibliotheek en van beleidsafdelingen. Je ziet dan opeens dat Open Leermaterialen door meerdere hogescholen en universiteiten worden opgepakt. Maar je ziet ook dat we nog een weg te gaan hebben. Het ‘waarom’ is nog lang niet overal helder.

“Open Leermaterialen hebben meerwaarde voor alle lagen van onze organisatie”

Ria Jacobi

We hebben er veel tijd in gestopt om elkaar beter te leren kennen en om de verschillende belangen op elkaar af te stemmen. Omdat we er vanuit verschillende belangen inzaten en ook om te voorkomen dat de aandacht zich te veel zou richten op het selecteren en publiceren van leermaterialen, is de rode draad steeds geweest: Waarom doen we het?

We doen het voor Inholland. Door op een laagdrempelige manier en via één centraal platform leermaterialen ‘open’ beschikbaar te stellen. Dat kan in eerste instantie ook ‘semi-open’ door leermaterialen alleen met collega’s of binnen een vakcommunity te delen.

Het gaat er om dat we gezamenlijk één en hetzelfde platform gebruiken om materialen open te delen. Er is gekozen voor edusources (SURF): het platform voor open leermaterialen vanuit hoger onderwijs.

Open Leermaterialen stralen af op Inholland en geven meerwaarde aan alle lagen van onze organisatie. Want Open Leermaterialen raken aan flexibilisering en zichtbaarheid, en dus aan de positie van Inholland. Maar er is ook een financieel belang, omdat we met Open Leermaterialen minder afhankelijk worden van educatieve uitgevers. Dus Open Leermaterialen zijn van ons allemaal!

Door DORP weten we welke stappen er gezet moeten worden om materiaal te publiceren op edusources. Maar DORP heeft mij vooral geleerd: *Start met delen en hergebruiken in je les; er is al heel veel*. Je kunt ook beginnen door bestaande open leermaterialen te gebruiken in je les. Kijk wat er aan materiaal al open beschikbaar is voor (her)gebruik op edusources. Dit kunnen ook materialen van studenten zijn, zoals die van DORP. Juist daarmee creëer je studentbetrokkenheid bij het leren. Studenten zijn zo trots op hun materialen!"

4. IEDEREEN KAN EEN SCOUT ZIJN

Mark Jacobs

Ik ben erg tevreden met het resultaat van de pilot. We hebben niet alleen veel geleerd over Open Leermaterialen, maar hebben ook resultaten geboekt. Op dit moment hebben we al zes Showcases gepubliceerd op edusources in de vorm van interactieve PDF's met Kennisclips, en er volgen er meer.

Ik zie dat als een veelbelovend begin, een 1.0-versie van een collectie open leermaterialen op het gebied van prototyping en verbeelding, die voortdurend blijft evolueren en groeien.

De pilot - en het ondersteuningstraject met SURF - was voor mij bovendien een stimulans om nog verder na te denken over een modus operandi voor het scouten, cureren, bewerken en delen van leermaterialen.

Dat proces vond ik soms best uitdagend. Als pionier ben ik van nature meer toekomstgericht (*soll*) terwijl we het project moeten realiseren in het nu (*ist*). Want het samen uitvinden van deze nieuwe werkwijze, moest wel worden uitgevoerd binnen bestaande structuren en kaders.

Hoewel dit pragmatisme de mogelijkheid om vrij te filosoferen over wat er zoal mogelijk en wenselijk is enigszins beperkte, had het ook zo z'n voordelen. In dit opzicht heeft OpER als katalysator gefungeerd. Het heeft mij in staat gesteld om het tijdspad en aanpak dat we tijdens de pilot hebben besproken en vastgesteld, effectief te gebruiken als input voor het DORP projectteam.

Zonder de pilot - met de ondersteuning van staf en bibliotheek - hadden we dit wellicht niet zo snel kunnen realiseren. Uiteindelijk bleek het publiceren zelfs heel makkelijk te gaan.

“Uiteindelijk bleek het zelfs heel makkelijk te gaan.”

Mark Jacobs

Mijn ervaring is nu dat iedereen een scout kan zijn van goed materiaal, of je nu teamleider, communicatie-medewerker, docent, coach, lablead of student bent. En dit hoeft zich niet te beperken tot het onderwerp design thinking en prototypes. We beschikken hogeschool-breed over een schat aan materialen die we graag zouden (moeten) willen delen. Omdat dit gewoon belangrijk is. En het is dus echt gewoon een kwestie van doen.

De realiteit is echter dat het - zeg maar - (nog) niet in ons DNA zit om deze pareltjes adequaat te identificeren, cureren, bewerken en te delen, tenzij er een visionair is die dit proces aanjaagt, of er een interdisciplinair team in actie komt dat het initiatief actief ondersteunt. Daarom is het waardevol als Inholland verdere stappen blijft zetten om daarmee het gehele concept van Open Leermaterialen naar een hoger plan te tillen. Hopelijk vormt het DORP driefasen model als resultant van de pilot, hierbij een mooie leidraad."

5. HET BELANG VAN EEN EENDUIDIGE VOCABULAIRE

Ida Niamat

Als projectleider van *OpER* lag mijn focus op de structuur en voortgang van de pilot zelf. Het eerste vraagstuk dat zich voordeed, was het verbinden van de conceptuele taal van de klant met de formele taal van Inholland. Hoe voorkom je dat ieder vanuit zijn of haar perspectief betekenissen projecteert op processtappen? En hoe verbind je het belang van Inholland op metaniveau met het belang van DORP op microniveau? Dat kan alleen als je elkaars perspectief begrijpt en als er overeenstemming komt over het vocabulaire. Pas dan weet iedereen welke stappen wanneer gezet moeten worden en door wie.

De bibliotheek adviseert, faciliteert en ontzorgt. Dat is ook precies wat we hebben gedaan in deze fase. Van het aanbrengen van structuur, door middel van het opzetten, monitoren en prioriteren van stappen in een planning, tot

heel praktische zaken. Zoals het aanleveren van handleidingen, een upload-template en het bieden van 2e lijnsupport. Alles om het de klant zo gemakkelijk mogelijk te maken, zodat wij ons gemeenschappelijk doel konden halen. Ik vind het fantastisch dat het gelukt is. Op edusources heeft de klant nu een eigen community page waarop zij de eerste 'Showcases' hebben gedeeld. Hoe mooi is dat!

“De bibliotheek adviseert, faciliteert en ontzorgt.”

Ida Niamat

Als er meer materialen op edusources komen, kan de bibliotheek de dienstverlening uitbreiden naar de vorming van collecties op edusources en de informatievoorziening over collectie-items via nieuwsbrieven.

Als je kijkt naar de tijd die we nodig hebben gehad voordat we de eerste stappen konden zetten, dan kun je daar twee dingen uit afleiden: Allereerst kan het niet anders, of het ontbreken van een eenduidig vocabulaire werkt vertragend bij communities en kennisnetwerken. Een vakvocabulaire biedt dan uitkomst. Als bibliotheek kunnen we meehelpen om die te ontwikkelen. Een vakvocabulaire helpt zowel bij het opslaan en vindbaar maken van informatie, maar dus ook in de dagelijkse praktijk waarin wordt samengewerkt vanuit verschillende expertisegebieden.

Daarnaast is het belangrijk dat we de voordelen van Open Leermaterialen voor opleidingen en domeinen

gezaamenlijk gaan benoemen. Het gaat per slot van rekening om een nieuwe product/dienstverlening van Inholland. Wat impliceert 'open delen' eigenlijk? Waarom is het belangrijk voor een opleiding? Wat is het belang voor het domein? We hebben 'Samen Vooruit Lunches'. Misschien dat we daar samen in gesprek kunnen gaan over Open Leermaterialen?"

6. OPEN LEERMATERIALEN GAAN OM EEN CULTUUR- VERANDERING

Marius van Vlijmen

Als interimmanager van de bibliotheek stond ik tot voor kort zelf ook voor de klas in het HBO. Ik weet dus uit ervaring wat het betekent om te werken in een markt die constant in ontwikkeling is. Voor de bibliotheek is het belangrijk om aansluiting te vinden bij ontwikkelingen die gaande zijn. Daarbij maken we steeds de afweging: Welk werk brengt deze ontwikkeling met zich mee en kunnen wij hier samen met de student en docent een rol in spelen?

Open Leermaterialen zijn een goed voorbeeld van zo'n ontwikkeling. Als bibliotheek kunnen we drempels verlagen en studenten en docenten ondersteunen bij het

vindbaar maken, delen en hergebruiken van leermaterialen.

Open Leermaterialen gaan om een cultuurverandering waar elke medewerker mee te maken krijgt. Het College van Bestuur heeft daarbij een belangrijke rol als het gaat om het creëren van draagvlak binnen de organisatie, zodat we die verandering ook samen op gang gaan brengen.

“Het CvB heeft een belangrijke rol bij het creëren van draagvlak.”

Marius van Vlijmen

Robert Schuwer, de lector Open Leermaterialen in Nederland, is onlangs met pensioen gegaan. Misschien wil Inholland wel het stokje overnemen door de volgende lector voor dit thema te installeren? Het zou de cultuurverandering zeker versnellen.”

